

Uvod

Nagrađivanje i kažnjavanje, reći će vam svaki psiholog, imaju izrazit uticaj na ponašanje. Po motivacionoj teoriji pojačanja ponašanje zavisi od njegovih posledica. Ukoliko nagrađujemo neko ponašanje, ono se učvršćuje. Nasuprot tome, ako određeno ponašanje sledi kazna dolazi do smanjivanja učestalosti te radnje. Ako, pak, neko ponašanje ne sledi niti nagrada nit' kazna, dolazi do pojave gašenja.

„Gašenje je proređivanje i postupno nestajanje ranije traženog i uslovljenog (...) ponašanja. Podrazumeva se da je dato ponašanje najpre bilo podsticano odgovarajućim pojačanjem pa da je zatim pojačavanje počelo da izostaje.“

Udžbenici navode pregršt eksperimenata sa životinjama i ljudima u kojima dolazi do gašenja neke ranije uslovljene reakcije usled izostajanja nagrade. Ako bi pas bio uslovljen da salivira na zvuk zvona, pa potom hrana kao nagrada izostajala, salivacija bi se nakon određenog broja ponavljanja smanjivala i na kraju potpuno iščezla. Jednostavnim rečnikom rečeno, na kraju i kuče „shvati“ (sa navodnicima, ili bez njih, zavisno od teorije o životinjskoj kogniciji kojoj ste skloni).

Kažnjavanjem se postiže smanjivanje verovatnoće reakcije koja je praćena neugodnim ili neprijatnim posledicama. Prema tome, možemo konstatovati da je kažnjavanje mehanizam suprotan potkrepljenju, koji se ostvaruje davanjem neprijatne draži ili oduzimanjem prijatne draži (Wood and Wood, 1999). Kazna se lako i često izjednačava sa negativnim potkrepljenjem, jer oba podrazumevaju stanje neprijatnosti nakon koje sledi određena reakcija. Ipak, između ova dva mehanizma uslovljavanja postoje suštinske razlike.

B.F. Skinner i radikalni bihevizizam

B.F. Skinner, koji je proveo eksperimentalan rad uglavnom u komparativnoj psihologiji od 1930-ih do 1950-ih, ali je praktički do svoje smrti 1990. ostao najpoznatiji teoretičar i predstavnik (pobornik) bihevizizma, razvio je posebnu vrstu bihevizialne filozofije nazvanu radikalni bihevizizam. On je takođe smatrao da je pronašao novi oblik psihološke znanosti koju je nazvao bihevizialna analiza ili eksperimentalna analiza ponašanja.

Definicija radikalnog bihevizizma

Skinner je bio uticajan u definisanju radikalnog bihevizizma, filozofije koja kodificira osnovu njegove škole istraživanja (nazvanu Eksperimentalna analiza ponašanja, ili EAB). Dok se EAB razlikuje od ostalih pristupa bihevizialnom istraživanju u brojnim metodološkim i teoretskim stajalištima, radikalni bihevizizam polazi od metodološkog bihevizizma najznačajnije u prihvatanju postupka osećaja, stanja misli i introspekcije kao zbiljski i znanstveno popustljive. To se radi njihovim poistovećivanjem kao nešto nedualističko, pa ovde Skinner uzima pristup 'podeli pa vladaj' s nekim slučajevima koje se identificiraju s telesnim uslovima ili ponašanjem, i drugima koji daju širu 'analizu' u terminima ponašanja. Radikalni bihevizizam se ipak zaustavlja kratko na identificiranju osećaja kao uzroka ponašanja. Uz druga različita stajališta bili su odbacivanje refleksa kao modela svega ponašanja i obrane znanosti ponašanja komplementarne ali nezavisne od fiziologije.

Skinnerove eksperimentalne i konceptualne inovacije

Ovaj suštinski filozofski položaj dobio je snagu nakon uspeha Skinnerova ranog eksperimentalnog rada sa štakorima i golubovima, sažetih u njegovim knjigama Ponašanje organizama (The Behavior of Organisms, 1938.) i Rasporedi pojačavanja (Schedules of Reinforcement, 1957. zajedno s C. B. Fersterom).

Od posebne je važnosti bila njegova koncepcija operantne reakcije od koje je kanonski primer štakorov pritisak poluge. U suprotnosti s idejom fiziološke ili refleksne reakcije, operantna je razred strukturalno različitih ali funkcionalno istovetnih reakcija. Štakor je primerice mogao pritisnuti polugu sa svojom levom ili desnom kandžom ili možda repom, a zajednička posledica svih tih reakcija deluje (eng. operate) u celom svetu na isti način. Za operante se često misli kao o vrstama reakcija, gdje se pojedinci razlikuju, ali

se razred slaže u svojoj funkciji - deljenje posledica s operantima i reproduktivan uspeh s vrstama. To je jasna razlika između Skinnerove teorije i P-R teorije.

**----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----**

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com